

ATENUEU

Editor: Inspectoratul pentru Cultură al Județului Bacău Anul 28, Nr. 1 (254) Ianuarie 1991 5 lei

Starea de trezie

Ce s-ar putea scrie în afara unui „remember” sentimental, patetic și, pentru asta, constrângător evenimential, acum, la un an de la explozia românească?

Zilele lui decembrie 1989 înseamnă incandescența începutului unor schimbări globale.

S-a oprit un amăgitor, murdar și sărac tren social. Un uriaș mecanism s-a dăruit, mai ales imp. ns în absurdul univocității comenzilor, devastator. Primul „mecanic”, care cu ajutorul armatei de controlori a pus la punct și aplicat strategia ruinei naționale, a fost trimis la o dăina veșnică, lângă înain. așii săi Hitler și Stalin, împreună cu inspirat. area de suflet, ce ostentise și ea într-ale „Chimiei fără frontiere”.

Lumea est-europeană se înfruntă cu mamutul de fier pe roți de lut în dorința și necesitatea de a-l trece muzeului istoriei. A-l scoate de pe șine și a monta în inevitabilă tatonare și confruntare a pedagogiei pașilor mici cu cea a săriturii peste prăpastie — comunul, dar mult speratul stat de drept, este un proces. Un proces este și evoluția societății civile românești, nu ca anexă tolerabilă într-o casă planetară, ci ca parte mai mică, al cărei inconfundabil accent să fie limba și cultura fragmentului nostru de Europă.

Destructurarea unei lumi și fundamentarea alteia atrage necesitatea schimbării mentalității. Individul uman și asumarea valorilor esențiale și de progres, iată personajul și piesa care vor face viabilă, în timp, construcția.

În reglarea sănătății acestei construcții sfera recuperatorie, ale cărei sincronizări sînt mai mult de puneri în contact, de recordări informaționale și de așezare în flux a propriilor valori, este cea a culturii. Prin ea, prin mediatorii ei, asociații schimbării pe continuumul tradiție — modernitate, prin eforturile disperate, unorii, de a impune pe baricada puterii prioritatea politicii culturale, șansa de renaștere a acestui loc și popor dăruit este posibilă.

Decembrie 1989 se plasează în biografia națională ca reper al schimbării, plătit cu vieți omenești și ca penultim pas într-o primă etapă de relansare internațională a acestei părți de lume.

Deșteptarea României înseamnă, după un an, trecerea din starea de euforie a revoluției în cea de trezie a ei, cea a lucidității de la gînd la acțiune.

„A”

• MIHAI EMINESCU (Portret de Elena UȚA CHELARU)

M. Eminescu

Eugen Ionescu

Jurnalul unui cetățean fără voia lui

(III)

Nu mai vedem decît prin ei, ne-au impus lumea lor care este a noastră acum. S-a remarcat de altfel că zece scriitori dintr-un secol, cel mult, supraviețuiesc, sînt suficienți pentru a ne da seama de conștiința, de concepția afectivă pe care oamenii o aveau despre lume și despre ei înșiși în acest secol.

Benedetto Croce a fost, cred, singurul care ne-a dat un criteriu precis, aproape precis, ca să recunoaștem valoarea unei opere de artă. Aceasta are valoare cînd aduce noul. Istoria artei și a literaturii fiind istoria expresiei sale, există valoare cînd apare expresie nouă, altceva: prin urmare, originalitatea asigură valoarea.

N-a mai fost nimic nou după acești 4 maeștri ai literaturii. N-au mai fost decît rețușări sau repetiții, invenții minore sau o întoarcere la mijloacele de expresie anterioare.

Se poate vedea că, la fel ca în pictura abstractă, ca în poezia simbolistă, același fenomen s-a produs.

Nu sînt întru totul de acord, dacă mi se permite, cu Croce cînd consideră că expresia este fond și formă în același timp, că în expresia literară fondul și forma constituie o structură, un tot indisolubil. Este tocmai ceea ce par să ne demonstreze cercetările pur formaliste ale unei anumite literaturi, despre ceea ce se numește „noul roman”, de exemplu. Pentru mine noul roman este bricolaj, literatură pentru literatori, jocuri sterile.

Am avut revelația literaturii de foarte devreme. Numai citind, pe la 12 ani o povestire de Flaubert mi s-a părut că înțeleg un lucru: esența, calitatea literară rezidă nu în ceea ce se spune, ci în modul de a o spune. Însă astăzi, de cîțiva ani deja, cercetarea formală mi se pare că este insuficientă. Dau importanță din ce în ce mai mult la ceea ce se spune decît la modul în care se spune. Mărturia umană mă interesează mai mult.

De altfel, scriitorii, adică oamenii de litere, nu mai au mare lucru să ne spună. Închisi în camera lor, înaintea foii albe, nu mai știu ce se pe-

trece afară, nu mai văd într-un mod nou ceea ce se întîmplă în interiorul lor sau nu mai știu cum s-o spună într-o manieră nouă. Ei nu pot să se elibereze de operele celor mari patru (scriitori), de limbajul acestora și descoperirea vieții lor interioare este comandată și dirijată de psihanaliză, după grile bine cunoscute.

S-a remarcat că trăim un fenomen de mondializare. Cine poate să ne spună ceva interesant sau teribil? Cei care au o vedere foarte vastă, o experiență planetară despre ceea ce fac oamenii și ceea ce li se întîmplă, o cunoaștere a istoriei actuale, deoarece au făcut-o, o suferă sau încearcă s-o facă pentru că se confundă cu ea: aventurile personale ale unui romancier mic-burghez, problemele sale de scriere, doleanțele, rătăcirile sociale sau morale pe care încearcă să le compenseze prin literatură, toate acestea pot să ne inducăseze un minut, dar nu mai pot să ne intereseze. Vai, și numai oamenii de stat și oamenii politici iau astăzi stafeta literaturii. Întreaga literatură parisiană, efectele și subtilitățile sale se cufundă sau se vor cufunda în uitare. Ce vom citi atunci? **Memoriile** sau **Antimemoriile** lui Malraux, **Memoriile** lui Charles de Gaulle, **Memoriile** lui Churchill, **Jurnalul** lui Ciano, **Memoriile** lui Hrușciov cu toată obraznicia și stupiditatea sa, **Memoriile** lui André-Francois Poncet, Cartea lui Peyrefitte, poate despre China, note, cronici și amintirile celor care, aflîndu-se în virful piramidei au putut să aibă asupra lumii o vedere largă, întinsă, și care au știut din ce este făcută istoria, acțiunea. Despre ce poate să ne vorbească un biet individ?

(Continuare în pag. 3)

ÎN ACEST NUMAR

- SOLOMON MARCUS : Ipostaze ale Europei
 - Interviu cu LAURENȚIU ULICI
 - SCRISOARE DIN BASARABIA
- Cronica literară • Revista revistelor
 - Fotograme
 - Versuri de OCTAVIAN VOICU și LEONARD POPA
- NICOLAE LABIȘ — INEDIT
- RESTITUIRI : G. T. KIRILEANU
- Cronica muzicală de EUGEN PRICOPE
 - LA CONSULTAȚII ȘCOLARE : EMINESCU, TOPÎRCEANU
 - VOCI TINERE • SPORT
 - NOBEL 1990 : PAZ, GORBACIOV
 - MARINA VLADY : VLADIMIR SAU ZBORUL FRÎNT
 - LITERATURĂ UNIVERSALĂ : CESARE PAVESE OTAR TCHILADZE

• În interiorul revistei — reproduceri din creația artistului plastic HORIA BERNEA

ÎN
NUMĂRUL
VIITOR

SCRITORII
GERMANI
DIN
ROMÂNIA

